List 6. **NOVICE** Tečaj XXXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 5. februarija 1879.

Obseg: Občni zbor družbe kmetijske kranjske 29. januarija. — Ruska ali sibirska rž. — Koliko redivnih stvari imajo različne rastline v sebi? — Zdravniške skušnje. — Besedica o tožbah zoper posle. — Velike ali male občine? — Nemško uradovanje v kranjskih deželnih uradih. — Kaj smo? in česa hočemo? — O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje". (Dalje.) — Črtice iz Bosne. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. —

Gospodárske stvari.

Občni zbor družbe kmetijske kranjske

29. januarija 1879.

Novembra meseca lanskega leta zarad važnih pozvedovanj na letos preloženi občni zbor je bil 29. dne januarija. Sešlo se je 46 družbenikov, med katerimi predstojniki rateške, vipavske, vrhniške, postojnske in kranjskogorske podružnice: gospodje vitez dr. Gutmansthal, Rihard Dolenec, Fr. Kotnik, dekan Hofstetter in Kar. Seitner; c. k. dež. vlado je zastopal vladni svétnik pl. Fladung. — Vodstvo deželne slapenske sadje- in vinorejske šole je v tem zboru razstavilo mnogovrstnih šolskih pridelkov: sadnih drevés, ukorenínčenih in neukorenínčenih trt, različnih vin; razstavilo je tudi panj, ki šolskemu čbelarstvu in čebelarjem na Krasu najbolje rabi, poleg tega vsega pa tudi je razstavilo oni viški precednik (Filtrirapparat), ki ga nareja Vincenci Poniž, klepár v Ajdovščini pri Vipavi, in je po skušnjah slapenske šole izvrstno dober, iz boljega materijala in skor za polovico cenejši od dunajskih in druzih, ker stane le 30 gold. Koncem tega poročila povemo razsodbo o posamnih pokušanih vinih, ki se je soglasno glasila na čast slapenski šoli, in poročamo najprej, kako je tekla obravnava zborovih predmetov.

Zbora predsednik baron Karol Wurzbach je pričel sejo z ogovorom, v katerem pozdravlja došle gospode in naznanja zboru, da je družba kmetijska dunajska, linška, šlezka, goriška in rovinjska izvolila njega za zastopnika, — družba hrvatska, štajarska, gališka in salcburška dr. Bleiweisa, — družba tržaška viteza dr. Gutmansthala, — družba celovška pa gosp. Seitnera za zastopnika. — Nadalje miluje zgubo 4 za družbo kmetijsko jako delavnih mož: gosp. Jož. Debevca in gosp. Fried. Homana, ki sta lani umrla, in gosp. Fr. Schollmayra, ki se je preselil v Rumunijo, in gosp. Salcerja, ki je bil poklican v višo službo na Dunaj. Potem omenja 70letnice dr. Jan. Bleiweisa, družbenega tajnika, rekši, da take častí, ki jo je doživel on pri tej priliki, se ni še nikdar in nikomur skazalo v deželi naši, kajti poslavljenemu po nebrojnih deputacijah je došlo nad 400 častitk po telegramih in druzih pismih, izvolilo ga je 168 občin kranjskih, štajarskih, goriških in druzih za častnega občana, nad 30 znanstvenih in druzih društev pa izvolilo za častnega uda itd.; konečno izrazuje gospod predsednik željo, naj dá Bog, da dr. Bleiweis še mnogo let dela na prid ljudske omike in družbe kmetijske. Zbor potrdi predsednikov govor z navdušenimi živio-klici. — Predsednik baron Wurzbach obrača zdaj zbora pozornost na 25letnico cesarjeve poroke, ki se bode obhajala 24. aprila t. l. kranjska dežela in njeni prebivalci so bili vsak čas v ljubezni udani presvitli habsburški dinastiji in bodo to izpričali tudi ob tej veseli dogodbi, zato predlaga, naj zbor veleva centralnemu odboru, da družba kmetijska kranjska poklanja adreso Nj. veličanstvoma z izrazom verne udanosti in zvestobe. Zbor z živahnimi živio- in slavaklici odobrí predsednikov predlog.

Po končanem govoru prosi dr. Bleiweis besede in se zahvaluje gospodu predsedniku za premili spomin njegove 70letnice, ki mu daje priliko spolniti svojo dolžnost, da prisrčno zahvalo izrazi družbi kmetijski, katero reprezentuje slavni današnji zbor; krasni album — je rekel — ki mi ga je izročil centralni odbor s slikami prečastitega gospoda predsednika in vseh gospodov odbornikov, poleg njih pa tudi gospodov predstojnikov družbenih podružnic, ostane mi ves čas svojega življenja dragoceni spomin na družbo, iz katere izvira od leta 1843. vse moje delovanje na gospodarskem in narodnem polji; za toliko nezasluženo priznanje naj blagovoli slavni zbor sprejeti zagotovilo resne volje, delati na korist našemu narodu kolikor bodem mogel ves čas svojega življenja. — Živio-klici so bili odgovor skupščine tajnikovemu govoru.

2. točka obravnav je bilo poročilo „o delovanji glavnega odbora, počenši od zadnjega zborovanja." K tej točki oglasi se le dr. Bleiweis in predlaga, naj občni zbor ponoví prošnjo lanskega zbora do c. kr. deželne vlade, da bi dežela dobila 3 ces. okrajne živinozdravnike (enega za Gorenjsko, druzega za Notranjsko in tretjega za Dolenjsko). Predsednik podpira ta predlog z ozirom na silno potrebo, da kmetovalec o potrebi dobí prave pomoči. Vladni zastopnik radovoljno prevzame nalog, da deželna vlada na višem mestu pospeší rešitev navedene prošnje. — Dalja obravnava „odborovega poročila" se prepustí prihodnjemu občnemu zboru.

O 3. programovi točki — računu za leto 1877. in proračunu za 1879. l. — poroča odbora blagajnik g. Brus. Račun leta 1877., katerega so pretresli gospodje Fr. Souvan, Jan. Murnik in Kar. Žagar ter ga popolno v redu našli, je kazal dohodke s 6619 gold. 36½ kr., stroške pa s 6251 gold. 7½ kr., ter je po

takem v blagajnici ostalo gotovine 368 gold. 29 kr. Inventar kaže 34.312 gold. 72 kr. družbenega premoženja. Po proračunu za letošnje leto utegnejo dohodki znašati 4096 gold. 56 kr., stroški pa 3962 gold. 40 kr., po takem koncem leta čez stroške ostati 134 gold. 7 kr. — Zbor odobrí račun in proračun.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

Ruska ali sibirska rž.

Skušnje z rusko ali sibirsko ržjo (russischer oder sibirischer Roggen) na Koroškem se tako dobro obnašajo, da jo ondašnja družba hvali in priporoča.

Podobna je ta rž v slami, klasji in zrnu naši zimski rži, pa jo včasih presega v večem pridelku. Tako na priliko, je lansko leto dala v Rotenthurnu deveterni pridelek, na oralu za tretji del več, kakor naša zimska rž.

Pomena vredno je, da je ruska rž sorta, ki se more za zimsko ali jaro rž sejati. Gospod Lasnik v Pusarnici jo je ozimino sejal in veliko pridelal.

Če pa hočemo rusko rž imeti za jaro rž, jo moramo zgodaj spomladi, pa redko (za tretji del manj kakor navadne jare rži) sejati na njivo, katera je bila že pred zimo za to setev obdelana.

Prav lepo seme se dobí pri koroški kmetijski družbi 50 kil za 6 gold.

Naj bi po taki pohvali tudi naša kmetijska družba si naročila nekoliko semena ruske rži.

Koliko redivnih stvari imajo različne rastline v sebi?

Po preiskavah Einhofovih je v 100 funtih dobrega sená 50 funtov, v krompirji 26, v pesi 10, v repi 9, v korenji 19½, v ohrovtu 8, v navadni in pa nemški in turški detelji in grašici 55½, v pšenični slami 10, v rženi slami 8, v ječmenovi slami 32, v ovseni slami 27, v bobovi slami 45, v grahovi in lečji slami 35, v pšeničnih otrobih 48, v rženih otrobih 46 funtov redivne moči.

Zdravniške skušnje.

* *Na rane, če se je kdo s smodnikom ustrelil*, naj se nemudoma položi frišnega kislega zelja. Bolečine potem kmalu nehajo in rana se zaceli.

Besedica o tožbah zoper posle.

Pogostoma se slišijo pritožbe, da so današnji posli slabi in slabeji, kakor so prejšnje čase bili.

To je resnica, al od kod izvira to?

Na to vprašanje daje nekdo v časniku koroške kmetijske družbe odgovor, ki se na to glasi, da so gospodarji in gospodinje največ krivi slabih poslov. On namreč pravi: vsak človek je tak, za kakoršnega je izrejen (odgojen). Kdo pa more z večim vspehom delati na dobro odgojo (izrejo) posebno mladih poslov, kakor gospodar in gospodinja, ki jih v službi imata. Gospodar s svojo rodovino naj bo lep zgled poslom, zgled varčnega gospodarstva, ljubezni do reda, stroge poštenosti, natančnega spolnovanja svojih dolžnosti, prijaznosti in ljubezni do svojega bližnjega in sploh čednega krščanskega življenja.

V tem smislu potrebuje sedanja poselska postava temeljite prenaredbe, ki ne bi obsegala samo dolžnosti za posle, ampak bi tudi govorila o vodilih za gospodarje, zato bi se smela predrugačena sedanja „postava za posle“ imenovati tudi „postava za gospodarje“.

Gotovo je v teh besedah zrno resnice, saj uže stari pregozor pravi: „zgledi vlečejo“.

Velike ali male občine?

Izpodnožja Triglavovega 2. febr.

Številka 16. „Slov. Nar.“ nam je prinesla organizacijo novo sestavljenih velikih občin, katero je deželni odbor dne 27. decembra u. l. za tri politiška okrajna glavarstva izdelal. Zares čuditi se je tej naredbi, kako malo ali prav nič se je deželni odbor oziral na razmere in težave hribovskih prebivalcev nasproti onim, ki stanujejo v dolini ali na ravnini, na pridobitne razmere, na razne potrebe zemljiškega obdelovanja itd.! Čujte, kaj je storil deželni odbor. Našo kranjsko Švico, naš Bohinj, ki je obstal do sedaj iz dveh glavnih občin, združil je v eno samo občino s 4470 prebivalci. *) V okrajnih glavarstvih Postojna, Kranj in Radoljica je deželni odbor spoznal in naredil za največo glavno občino naš gorati Bohinj s 4470 dušami, za njim je največa občina Šenčur v kranjskem okraji s 5157 prebivalci, vse druge občine vseh teh treh glavarstev so spod 4000 ljudí, in sicer okoli 3000, 2000, 1000, 900, da celó spod 800 dušami je vstvaril eno občino. Dne 7. aprila leta 1875. je bilo anketno posvetovanje pri deželnem zboru kranjskem o velikih ali manjših občinah na Kranjskem, in takrat je obveljal sklep, naj se občinam na prosto voljo dá, da si po svojih razmerah napravijo velike ali pa male občine. Sam c. k. okrajni glavar kranjski gosp. Derbič je po obilih svojih skušnjah zagovarjal manjše občine, in gosp. dr. Bleiweis je pravo zadel, rekši, da prvi pridevek toliko povdarjane autonomije občin je ta, da se same brez birokratičnega vpliva po svojih potrebah zložijo v velike ali male občine. K omenjenemu posvetovanju deželnega zbora je bil povabljen tudi pisavec teh vrstic, ter je kolikor toliko razkladal hribovske težave in razmere med kmetiškim in fužinskim ljudstvom v Bohinji. Gosp. Dežman je temu govoru posebno še s tem pritrdil, da je razložil razmere kmetiškega ljudstva na Lipenci in rokodelsko-kovaškega v Kamnigorici, rekši med drugim, kako napačno bi bilo, Lipenčane v Kamnogoriško občino siliti. In res so ostali Kamnogoričani za se še občina z 876 dušami. Zakaj pa gosp. Dežman ni videl razmer med spodnjo in zgornjo Bohinjsko dolino, katere so mu bile, ko je še kot Dežman I. pred več leti po Bohinji botaniziral, dobro znane, in je hotel iz dveh najbolj goratih občin sedaj le eno stvariti, in to največo v treh okrajih. Obe Bohinjski občini po goratih svojih okolnostih dozdaj uže zadosti veliki, ste bili zmirom vsaka za-se zadovoljni, in nikomur se niso sline cedile po združenji, kar bi nam prizadjalo zdaj še mnogo več stroškov. Dozdaj so županovali spoštovani domači kmetje, za naprej pa kaže za toliko veliko občino posebnega uradnika najeti za dobro plačo. Odkod pa denarja za to vzeti? Morebiti nam obrtnijska, tukaj tudi nekako drugače imenovana družba, katera Bohinjce, kjer le more, tako prisrčno poljubkuje, da jih zastran pašnih prestopkov vsako leto po več sto v Radoljico k sodniji spravi in brez katere bi kmalu ne vedeli prave poti iz Bohinja v Radoljico, bi rada dala zastonj kakošnega svojega nemčurskega pisarja, da bi ž njim po volji gosp. Dežmana II.

*) Nameravana odborova osnova ni še zadnja beseda; govorili bodo še drugi faktorji, predno se osnovajo nove občine. Treba je le dokazati, da ne gre birokratično vkup siliti, kar naravno ne gré skupaj. Vred.

poštenim priprostim Bohinjcem izveličavno nemško kulturo cepila. Za to kulturo pa se lepo zahvalujemo. Mi potrebujemo le kulturopašnikov, ki so nam živa potreba, pa smo potem dobri prijatelji.

Narodne stvari.

Nemško uradovanje v kranjskih deželnih uradih.

Ker se je po sklepu od 10. januarija 1879. leta nemškutarski večini našega deželnega odbora zljubilo, skoraj po vsem nemščino vpeljati v deželne urade, se ve da — kakor je v zadnjem deželnem zboru poslanec dr. pl. Schrey trdil — „brez žaljenja enakopravnosti slovenskega jezika“ ne bo napačno, nekoliko pojasniti nujno potrebo, korist in važnost tega sklepa, in pa spravoljubnost, katero naši ustavoverci v tem sklepu nam nasproti prinašajo:

Iz zgodovine slovenskega uradovanja posnamemo tukaj sklep deželnega zbora od 21. oktobra 1869. leta, kateri se glasí:

1. Uradni jezik pri vseh uradnijah deželnemu odboru kranjskemu podčinjenih je od 1. januarija 1870. leta počenši jezik slovenski.

2. Izvršitev tega sklepa se nalaga deželnemu odboru in njemu se ob enem prepušča, da izjeme, ako bi bilo potrebno, stavlja in v prihodnjem zasedanji deželnemu zboru o tem poroča. —

Kako se je ta sklep formalno rešil, kažejo sledeča, v seji deželnega odbora dne 4. februarija 1870. leta sklenjena vodila:

Od 1. marca 1870. leta počenši je slovenski jezik uradni jezik v vseh pod deželnim odborom stoječih uradnijah. Izjeme od tega pravila so sledeče:

1. Vložni zapisnik je slovensko-nemšk, to je po jeziku, v katerem so dohajalne vloge pisane, le registraturno kazalo naj se piše za zdaj nemški.

2. Nemško se na Kranjskem piše nemškim občinam, vojaškim uradnijam in pa takim privatnikom, o katerih se za gotovo vé, da ne umejo slovenskega jezika; — zunaj Kranjskega se nemško dopisuje vsem uradnijam, le deželnemu odboru goriškemu in uradnijam trojedne kraljevine se dopisuje po slovensko.

3. Nemške vloge strank in uradnij se rešujejo po nemško, slovenske pa po slovensko.

4. Sejini zapisniki deželnega odbora se pišejo slovenski ali nemški, kakor je sporočilo odbornikovo slovensko ali nemško.

5. V vseh opravilstvih, ki tičejo zaklad zemljiške odveze in posilno delalnico, je uradni jezik nemški.

6. Deželnemu računarstvu je v vseh administrativnih opravilih uradni jezik slovenski, v kontrolnem uradovanji pa za zdaj in sicer do marca meseca 1871. leta nemški, od marca 1871. l. počenši bode slovenski; med časom bode deželni odbor po posebni komisiji za to skrbel, da se računstvu in blagajnici potrebno imenstvo (terminologija) določno ustanovi.

7. Proračuni različnih zakladov, ki se deželnemu zboru predložijo, kakor tudi računski sklepi ustanovnih zakladov so slovensko-nemški.

8. Uradovanje deželne blagajnice je v vsem, razun opravilstva v zakladu zemljiške odveze, slovensko.

9. Deželnim dobrotnim zavodom veljajo za občenje z uradnijami in strankami v deželi in zunaj dežele gledé rabe slovenskega in nemškega jezika ista pravila, ki so navedena pod številkama 2) in 3). —

Ta pravila so se vsem pod deželnim odborom stoječim uradnijam in napravam gledé uradnega jezika kot vodilo, po katerem se imajo ravnati, naznanila.

Že formalna rešitev dotičnega zborovega sklepa kaže, da takratna narodna večina deželnega odbora je domačemu miru na ljubo nemškemu uradnemu jeziku veči delokrog po izjemah pustila, kakor jih je pa praviloma izključenemu uradnemu jeziku „slovenskemu“ pri uradovanji ostalo.

A tudi tega še ni bilo zadosti! Vsled nezmožnosti mnozih uradnikov in vsled tega, da se je od predsedstva deželnega odbora izključno nemški jezik rabil, in najbolj še vsled lanskih novih volitev, katere so še tri slovenskega jezika nezmožne, oziroma temu jeziku smrtno sovražne odbornike posadile na odborniške sedeže, bil je že po praksi skoraj izključno vpeljan nemški jezik v vse deželne urade, kar tudi najjasneje priča do malega z nemškimi spisi napolnjena registratura.

Toda vse to še ni zadostovalo našim „spravoljubnim“ in „pravičnim“ ustavovercem. — Raztrgali so karto tolerance od 4. svečana 1870. leta, — raztrgali so še bolj tolerantno prakso in vrgli so jo v obraz paragrafu 19. temeljnih postav, v obraz spravoljubnemu našemu narodu!

Mi nimamo vzroka, obžalovati ta sklep ustavovercev, — mi tukaj konstatiramo samo ta čin njihove miroljubnosti, da naš narod ne pozabi, da so ustavoverci raztrgali ono karto, ki se sme zvati „karta tolerance“, — in našim nasprotnikom že zdaj damo zagotovilo, da nam ne bo nikdar več skrb karto to krpati, kakor smo jo dozdaj krpali iz gole želje po notranjem miru, ampak da se bomo vprihodnje držali vse in stroge naše pravice v deželi, ki šteje nad 9 desetink slovenskega naroda, komaj eno desetinko pa nemških prebivalcev.

Jezikoslovne stvari.

Kaj smo? in česa hočemo?

Tako vpraša gospod profesor —η iz Rusije v sestavku: „Jezikoslovne opazke“ (gl. let. „Novic“ št. 3, str. 22), v katerem po vsi pravici pobija nasvet gosp. M., da bi predlog *v* in dotične sestave pisali, kakor Hrvatje, z *u* ter tako približali se jim.

Gospod —η je poslednja leta sè svojimi zanimljivimi pismi, iz katerih veje samosvestno cenjenje slovanske vrednosti, a sosebno svojimi živahnimi opisi junaških del in slavnih podvigov ruskega vojstva, marsikateri list naših „Novic“ okrasil in povzdignil. Zato sem jaz uže dolgo želel, da bi se vzvidelo njemu (ali drugemu komu, kdor živí v enakih okolnostih bodi na Ruskem, bodi Hrvatskem ali v Srbiji), spregovoriti časih katero tudi o slovstvenih rečéh, da bi se i Slovenci okoristili s tem, kar in kakor on — znajoč oba jezika — uvidi in najde, da je pravo in veljavno, ter namerjam pozneje povrniti se k tej stvari in tanje razložiti, kako menim, da bi si lahko zadobil veliko zaslugo.

Nego za omenjeni nasvet, djal bi jaz, bila je prevelika čast, da se je kdo celó iz Rusije zoper njega oglasil, kajti med nami se menda nihče ni zmenil za-nj. In res, kako bi mogli mi sami iznebiti se lepega predstva, ki nam so ga odkrili in obranili veljavni gramatiki (gl. na pr. Metelko str. 144 in 145) ter bi, — kakor prav pravi gosp. —η, — potrebili iz našega jezika „še tisto malo, kar so mu tujci pustili obščega s slavjansko večino?“ Kdo ne zna razločka, na pr. med: *u*rezati ali *u*sekati vejo, vrezati ali vsekati znamenje va-njo itd.?

No, ker se v gori zadetem sestavku in tudi po drugih slovenskih listih kjekod namikuje nekaj tacega, kakor je približevanje jezikov, mena knjižnega jezika, izbor občnega literaturnega je-

zika, vredno je malo dalje pomuditi se pri tem vprašanji.

Najpred nam se tukaj vriva drugo vprašanje, namreč: Jeli res mena knjižnega jezika zdaj na dnevnem redu? So li okolnosti naše toliko izpremenjene, da smo Slovenci danas na razpotji, iščóč sveta, kaj hočemo, kam hočemo, dočim včeraj nismo bili? Meni se ne vidi takó. Opazujem res z veliko radostjo, da cena slovanskemu imenu po Evropi na vis bije in da nam ta blagotvorna svest prsa širi, nas jači in krepi in nam v naših pravičnih težnjah ne dá klonuti duhom, kakor velí Hrvat; ali ne vidim tistega velikega prekreta ali zgodovinskega obrata, kakoršnega bi k temu treba bilo.

V dobi, ko je v Zagrebu Gaj začel svoje za Hrvate toliko imenitno delovanje, čulo se je res dokaj glasov, svetujočih Slovencem pristopiti v ilirsko kolo, in jaz se sam spominjam, da sem slišal Gaja reči: Slovenščina nima nikakve budućnosti.

Katero pot smo takrat izbrali, to vsi vemo in vidimo tudi uspeh, ki smo ga, idoč po njej, dosegli.

Preletimo v duhu preteklih 50 let. Po tem ko je Metelko postavil jeziku trdna pravila, pribrenčí „Čebelica“ na slovenski vrt; zapoje Preširen in iznenadi, očara z divnimi svojimi poezijami Slovence, katerim še ni bilo popolnem zamrlo narodno čustvo; oglasé se „Novice“ in začno širiti omiko in buditi národno svest po najzabitnijih koteh prostranega slovenskega ozemlja; Koseski povzdigne svoj ubrani, zvonki glas, vnema in oduševljuje slovenska srca; „Novicam“ pridružajo se drugi slovenski listi; ljudstvo se zbudí iz predolgega dremeža, omili mu knjiga, s katero ga sv. Mohorja družba in pozneje Matica obilo zakladata, omili mu tako, da ima rodoljubna duhovščina delo, nategniti mu; po lepši slovenščini, ki jo iz knjig in časnikov čita in iz ust narodnih duhovnikov ganjen posluša, lika si sam govorico in dan današnji ti priprost delavec (— tega sem se sam nedavno uveril —) napiše pismo, kakoršnega bi pred visokošolec ne bil vzmogel. Res mora človeku, kateri nekaj več let iz zgodovine slovenskega slovstva živo pametuje, srce radosti zaigravati, kedar sijajni zlog Erjavca, Levca, Stritarja in še drugih naših izvrstnjakov primerja s preubožno in „okorno besedo detinstva“, kakoršna nam govorí iz prvih tečajev „Novic“. Sili te miline in ljubkosti niti naše nežne gospodične, naše krasavice niso mogle po vsem odoleti, tudi one (po malem res!) pristopajo v kolo slovensko. (Dal. prih.)

Zgodovinske stvari.

O dr. Jos. Perwolfovem delu „Slavjansko-orientalno vprašanje“ zvanem.

Piše Fr. Potočnik.

II.

(Dalje.)

Boji Samovi z Obri, boji ruskih Vladimirov, Igorjev in Ivanov s Pečenegi, Kumanci in Tartari, srbskega Lazarja in Miloša, poljskega kralja Sobieskega, ruskih carov Nikolaja in Aleksandra s Turki, boji Svatopluka, Jelačiča, Kuničanina, Paskieviča, velikega kneza Nikolaja, generalov Filipoviča in Jovanoviča, bitke na Kosovem polji, pri Kazanu in Deligradu, pri Vilagošu, Plevni in Livnu, to so le po času različni prizori onega nepretrganega boja Slovanstva z azijatskimi druhalmi, ki še danes ni končan, in tudi tako dolgo ne bo, dokler ne bo zadnjega ostanka azijatskih roparjev ista osoda zadela, kakor Obre, Hunce, Pečenege itd.

Pred 13 stoletji so Obri vpregali ruske žene pred svoje vozove, pred 6 stoletji je tartarski veliki khan po celi Rusiji davek (tribut) pobiral! Pa je li to danes bolje? Koliko časa je od tega, kar so turški paše in njim enaka druhal divjali po Bosni, Bolgariji in Srbiji? Komaj je 30 let, kar so magjarski „generali“ in „sodniki“ obešali slovaške in srbske domoljube. Dandanes živeči prijatli onih magjarskih „generalov in sodnikov“ zapirajo slovanske domoljube, Miletiča in druge, in bi jih še danes obešali, ko bi se ne bali kazni evropske. — Z velicimi težavami ustanovljene narodne zavode ubogih Slovakov so uničili in njihovo premoženje konfiscirali.

V istini, boj še trpí, kakor pred stoletji, le evropske razmere so danes drugačne. Kakor Hunci in Obri, Pečenegi in Kumanci, tako se bodo tudi Turki in Madjari evropski civilizaciji umakniti morali. Uni so že zdaj tako rekoč vničeni, tem pa manjka le še druzega Vilagoša, pa so tudi pri kraji.

Odkar so Turki Carigrad vzeli, in na Kosovem polji zmagali, zdihovali so balkanski Slovani in z njimi vsa Evropa pod udarci te azijatske druhali. Kako da je Evropa to trpela, da se jih ni ubranila? Bile so tačas tri mogočne države, ki bi bile to lahko zabranile, toda one niso hotele složno postopati, in zato je tako prišlo. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Novo narodno gledališče v Pragi* bode kmalu dodelano. Za dunajskim opernim gledališčem bode to gledališče najlepše v našem cesarstvu. Veliko bo tako, da bode 2200 oseb prostora imelo v njem. Do sedaj je za napravo njegovo v vsem potrošeno 1 milijon in 130.537 gold. 40 kr.

* Vladni časnik, ki izhaja v Sarajevu pod imenom „Bosansko-hercegovačke novine“, priočel se je tiskati poleg latinice tudi s cirilico. Ko se je tiskal samo v latinici, bili so ondašnji Turki zadovoljni, ker v latinskih pismenkah niso videli razžaljenja verske ravnopravnosti. Sedaj pa se Mohamedanci dogovarjajo, da pošljejo prošnjo do našega cesarja, naj veleva, da se vladni list tiska tudi s turškimi pismenkami (jazijami) in v turškem jeziku, češ, da to zahteva verska ravnopravnost. Poleg tega nameravajo sedaj tudi židovi (judje) prositi, da z njihovimi pismenkami in v njihovem jeziku se tiska navedeni vladni časnik. Tedaj tudi Turke navdaja klic po ravnopravnosti!

Ozir po svetu.

Črtice iz Bosne.

(Dalje.)

Prenočili smo na planem, ker nismo mogli priti do malega Maglaja, kjer je nekoliko hiš. Kako se je moj tovariš rotil, ko tu s svojo pritožbo pritožbo pri poveljniku vojaškega spremstva zoper podčastnika ni nič opravil, tega rajši ne popisujem. Spala sva oba pod milim nebom, kakor drugi vsi, a ponoči je Bavarec vsako uro klel to deželo, po kateri se mora človek ves dan voziti, pa ne pride do mesta, da bi dobil posteljo. Ker ni mogel spati, je zabaval se s tem, da je praznil svojo torbo, v kateri je imel nekoliko pijače in mrzle jedí, drugo jutro sem mu moral uže jaz ogreti želodec s svojo slivovko, sirom in slanino, česar sem bil za silo sabo vzel, dobro vedoč, kako težko bo tukaj kaj dobiti nevojakom.

Skoro prav tako, kakor prejšnji, je bilo ta dan. Komaj smo pa popoldne bili memo malega Maglaja, se vlije dež in kmalo je cesta tako razmočena, da se vsa kolona vstavi, toraj tudi naajin voz. Ce bi tega ne bilo, bi bili prav lahko prišli še pred nočjo v Banjaluko.

Kaj je storiti? Tu na mokrem, v blatu in dežju prenočiti je prehudo, moj tovariš se je temu z vso močjo ustavljal.

„Peljimo se nazaj v han“, reče slednjič kočijaž, ki bi bil sam tudi rajši spal kje pod streho, kakor tu pod milim nebom, „gospoda tam gotovo dobita prenočišče, jaz in konjič pa vsaj streho.“

Ta predlog je posebno mojemu tovaršu všeč, vrnemo se toraj nazaj, ker še pol ure ni bilo do tje, in kmalu smo v „hanu“, kakor se imenujejo gostilnice ob cestah.

Tak „han“ se sme previsoko ceniti. Navadno je spodnji del z gline in kamenja skup zmetan hlev za živino, nad tem je lesen hram, podoben skednjim po slovenskih deželah; v tem jé, pije in spí vse, kar se skup nabere, kakor spodej živina. Navadno gorí v sredi ogenj, ob kratkem se o mrazu ljudje grejejo in se jedila pekó in kuhajo. Sicer pa je brez vsega orodja. Glasovitih šesteronožnih živali se pa nikjer ne manjka.

Han, v katerega je bil naš voznik naju zapeljal, je bil vsaj v tem nekako bolji, da je imel zgorej dva oddelka: enega za krčmarjevo rodovino, druzega za goste, ki je bil nekoliko gospôski, kajti bila je v njem miza in trije stoli in celó postelja precejšnje širokosti. Čedna pa tudi ta soba ni bila, zato je moj popotni tovariš vnovič pričel kleti.

Dež je bil v tem popenjal, nebó pa se ni razmračilo, in prej ko navadno se je napočila noč. Krčmarica, prijazna Hrvatica, ki je celó par nemških besedí znala, nama napravi večerjo. Janček je prav dobro dišal obema, za pijačo sva dobila celó vina v butelijah, ki je bilo sicer drago, a vendar bilo je vino. Moj tovariš ga je jel piti, kakor da bi bila voda, in kmalu se je pokazalo, da se ga prijema. Jaz ga nisem svaril, misleč si, da bo še bolje, če se ga do dobrega naleze, bom vsaj ponoči mir imel pred njim.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Sarajeva 24. jan. — 18. dne t. m. je bil velik praznik pravoslavne cerkve — praznik blagoslovljenja vode, ali, kakor ga staroverci sami zovejo — praznik „bogojavljanja“ (epifanija, pri katoličanih 3 kralji). Oznanoval je veliki ta praznik grom kanón z grada glavnega mesta bosanskega in v obilnem številu zbranemu ljudstvu se je na ves glas razlagalo, da so minuli časi zatiranja in da sme vsaka vera svobodno in brez vseh ovir obhajati svoje obrede in praznike pod mogočnim orlom avstrijskim, pod varstvom slavnega prapora našega cara. Pred 8. uro zjutraj uže je bila prostorna srbska cerkev polna pobožnih ljudí iz mesta in kmetov. Ob devetih pa so zapeli zvonovi v znamenje, da procesija pride iz cerkve. Ta je bila zares velikanska. Na čelu jej je bil vojvoda Virtemberški, obdan s častniki, za temi so se uvrstili načelniki raznih uradov. Ljudí je bilo več tisočev, vsi veselih obrazov, kajti uže 500 let ni smela nobena krščanska procesija s prapori iti po cestah ponosnega turškega „Bosna-Seraja“, kakor Turki imenujejo Sarajevo. Počasi se je pomikala dolga rajda čez močni leseni most tik pečine, na kateri stojí trdnjava, do doline Miljacke v divje-lepem kraji. Tukaj je prostor ograjen in lepo okinčan, v njem stojí krasna kamenita posoda z vodo, ki je potrebna za slavnost. Na ograjenem prostoru se nastavijo vojaški in civilni načelniki. Ko se prikaže duhovščina, zagromí po dolini kanone pok, svečanost se prične. Arhimandrit Sava Kosanović blagoslovi vodo, duhovenstvo poje obreda pesmi. Z grada pok za pokom, častna kompanija strelja s puškami in cesarska pesem se razlega po zimski okolici. V tem se pomoči zlati križ v Miljacko, voda je blagoslovljena, ljudstvo jo jame zajemati, da jo pije in sabo vzame. Za vojvodo Virtemberga prinese duhovnik vode v zlatem kozarcu. Zdaj se obrne arhimandrit do poveljnika, se zahvaljuje z navdušenimi besedami Nj. veličanstvu cesarju za osvobodenje bosenskega naroda, in živio-klici zbranega ljudstva so se razlegali krog in krog. — Kar je baron Filipović Bosno zapustil, se je vse na slabeje obrnilo; preočitno se kaže, da njegovi nasledniki se Turkom prilizujejo, kakor da bi se jih bali; avstrijski uradniki so začeli deželo ponemčevati in magjarizirati, kolikor le morejo; kmetje se puntajo, ker nočejo tretjine odrajtovati Turkom, Turki pa razsajajo, ker tretjine ne dobivajo. Po takem ne bode šlo vse tako gladko, kakor se je mislilo izprva. Prave deželne osnove in pravih mož bo treba, da se srečno dovrší začetek blagega podvzetja.

V Gorici 2. febr. — Od 5. pretekl. meseca nisem več pisal „Novicam“. Braici niso zavoljo tega škode trpeli, ker posebno važnega se ta čas ni nič zgodilo. Vendar pa naj podam nekaj zastankov, da se mi nit naše kronike ne utrga. Dolgo poročilo v št. 2. „Novic“ t. l. o razporu v tukajšnjem laškem taboru naj dopolnim s tem, da se je srditi „Isonzo“ že spet sprijaznil s tistimi, ki jih je hotel bičati. „Parturiunt montes.... itd.“ Sprava je lepa reč! Nadejamo se, da se tudi tisti mestni dolgovi poravnajo, zarad katerih je „Is.“ začel napadati naše municipalce. Pravijo, da so našli v Trstu upnika, ki jim toliko denarja posodi, da se vsi drugi razni dolgovi poplačajo, da ostane on edini naš upnik. Če vidi kedo v tem kaj tolažbe — prosit! — Preteklo nedeljo, 26. januarja, so odprli na trgu sv. Antona novo pokrito tržišče za zelenjavo in druge reči. Prav lepo je, dasi spada med tiste drage naprave, katere niso bile silne in se z varčnostjo v mestnem gospodarstvu ne vjemajo. O tej priliki mi še nekaj druzega prihaja na misel. Kjer je zdaj tržišče, bil je prej vodomet, katerega je kinčal lep, velik kip sv. Antona Padovanskega. Ta okusni kip so, ko so začeli novo tržišče napravljati, nekam spravili in ga pozneje — tako sem slišal praviti — prodali! Ali je mestna gospóska imela pravico, kip prodati, ne vem; to pa vem, da se je nekdaj pripovedovalo, da je sv. Antona podobo v ozališanje vodometa in trga dala narediti kraljeva francoska rodovina Bourbonska, ki je do leta 1844. tam blizo, v grof Strassoldovi hiši, stanovala (kjer je tistega leta umrl vojvoda Angoulemski). Omenjeni kip je v zvezi z naslednjim zgodovinskim dogodkom. Leta 1225. je prišel v Gorico sv. Anton sam in stanoval v (tisti čas novoustanovljenem) samostanu Frančiškanskem, katerega poslopje še zdaj trg obdaja. V izhodnem kotu trga stojí čedna kapela sv. Antona (l. 1825. posvečena) prav na tistem mestu, kjer je ta svetnik — kot prvi gvardijan — stanoval. Že iz zgodovinskih ozirov tedaj bi se bilo spodobilo, statuo sv. Antona na trgu, ki se po njem imenuje, obraniti. Ker sem v zgodovino zabredel, naj povem še to, da tik omenjene kapele je grof Lanthieri-evo poslopje, v katerem je stanoval papež Pij VI. leta 1782., ko je potoval na Dunaj. Vidite tedaj, da naše tržišče sv. Antona je dokaj imenitno. — Smrt nam je pobrala 5. jan. vrlega dekana Kanalskega g. Andr. Wolfa. — Dne 18. jan. je bil v prvostolni cerkvi vmeščen novi dekan na-

šega Terezijinega*) kapiteljna preč. gosp. Franc Ks. Mercina (prej) skoz 25 let dekan v bližnjem St. Petru in še prej katehet in kaplan v Gorici. (Pred 41 leti je bil preč. gosp. M. moj katehet in pred 28 leti moj učitelj petja). Patron, ki podeluje pri nas dekanstvo v kapiteljnu, je grof Montecuccoli, grajščak Pazenski. — Ni davno mi je došel novi šematizem Frančiškanske provincije sv. Križa Hrvaško-Kranjske. Ta provincija ima koreniko v Bosni in se je klicala nekdaj Bosensko-Hrvaška. Samostanov šteje zdaj 12 v 6 škofijah: v Goriški (1), v Ljubljanski (3), v Lavantinski (2), v Tržaški (1), v Zagrebski (4), v Senjski (1). Vsi konventi skupaj imajo mašnikov 103, klerike 4, klerikanovica 1, láikov 31, tercijarijov (samostanskih) 23, vsek skup 162. Glavar vseh 12 samostanov — „minister provincialis" — stanuje na Kostanjevici v Gorici (preč. O. Friderik Hönigmann). Na znani Stremayerjev razpis zadevajoč državno podporo (iz vérskega zaloga), ki jo dobivajo Frančiškani in Kapucini, odšel je od tukaj že davno razkaz dotičnih pravic, ki jih imajo naši Frančiškani na Kostanjevici. — Danes je Svečnica. Pri blagoslavljanji sveč v prvostolni cerkvi so me obhajale čudne misli. Blagoslovili so pročastitljivi knez-nadškof med drugimi tudi dve prav okusno ozališani sveči za grof Chamborda in grofinjo njegovo soprugo. V Gorici se izkazuje francoskemu kralju vsaj senca kraljeve časti, v Parizu pa kraljujeta Grevy in Gambetta!! O tempora! — So li pa samo Francozi taki? Ne, tudi Slovenci — nekateri. Drugi Slovani, Čehi, Poljaki, Hrvati in, se ve, da tudi Nemci in Madžari se ponašajo sè svojimi imenitnimi možmi, tudi če so v visokih državnih službah, na pr. ministri, ali „landsmannministri", pri nas pa iščejo nekateri patriotizma v tem, da najzaslužniše in odličniše rojake — zametujejo. Saj res imamo odličnikov — preveč!

Od ilirske Bistrice 26. sveč. X. (Konec.) — Jablaniški župan uže več let tù županuje, al, kako je on za splošni blagor občine vnet, vidi se iz tega, da se on za most pri Samsovem posestvu pod dolenjim Zemonom čez vodo Reko ves čas prav nič brigal ni, in se še danes ne briga. In vendar je ta most prebivalcem deseterih vasí silno potreben, pa tudi v strategičnem obziru bil bi velike koristi. Tedaj, gospod župan, ako na večer svojega županovanja hočete kak stalen spominek svojemu delovanju zapustiti, požurite se, da se most pri Samsu čez Reko napravi, za katerega je cela Jablaniška dolina zavzeta, katera je gotovo ozira vrednejša nego edina grajščina Bobenska, katera ima dovolj lepih hrastov, da si more z malimi stroški trden lesen most narediti, a ne, da bi si celi okraj s plačevanjem in robotami žulil. Slavni deželni odbor v Ljubljani pa naj blagovoli protest, katerega so vsa županstva celega bistriškega okraja proti nameravanemu mostu in županovim spletkam napravile, pravično rešiti in denar, kar bi se ga na račun dotičnih davkoplačevalcev v navedeni namen morebiti dovoliti utegnilo, naj bi se za druge potrebne reči v podporo obrnil, na pr. za napravo mosta čez vodo Reko poleg Samsovih mlinov in žag pod doljnim Zemonom. — Naj sl. deželni odbor tudi to resno prevdari, ali bi bilo prav, da bi obveljala samovolja enega človeka, ki po naključbi zdaj sedi na stolu županovem, pa se bode moral, kakor hitro njegova dôba poide, umakniti druzemu, ki ne bo stavil osebnih interesov na prvo mesto, pa se tudi v narodnih zadevah vedel tako, kakor se domačinu spodobi na zemlji, katera je — hvala Bogu! — dandanes še slovenska.

*) Tako se imenuje naš kapitelj po Mariji Tereziji.

Pis.

Iz Bovca 4. sveč. — Narodna naša čitalnica napravi 9. dne t. m. zvečer ob 6. uri veliko „besedo" s petjem, deklamacijo in gledališko igro „Ravni pot najboljši pot", po „besedi" pa tombolo in ples. Tako dobí vsak kaj, kar je njemu po volji. Vstopnina k besedi 20 soldov, vstopnina možkih za ples pa 80 soldov.

Iz Žirov 27. jan. — Po pravici praša dopisnik z Gorjancev v zadnjem listu „Novic": kaj li je vendar nas hribovce napotilo na nemčurski kolovoz? Tudi jaz ne morem o tej reči, kolikor o njej vem, molčati; zato naj povem, da 1) so v žirovskem šolskem svetu tudi nekateri taki možje, ki so navdani nemškutarskega duhá, 2) da jih je nadučitelj Božič posebno v to spodbadal, 3) kolikor jih je pa domačinov, to je, slovenskih domoljubov v šolskem svetu, ti bili so zapeljani zato, ker jim občinski sluga ni prebral prošnje, ki so jo v nemškem jeziku skovali nemčurski šolski svetovalci sami in za katero drugi slovenski šolski svetovalci niso nič vedeli. To prošnjo so po hišah nosili za podpis, in kdor jo je podpisal, je mačka v žaklji kupil. — Zanimalo bo čitatelje „Novic" vprašanje: kaj li pravi k temu priprosto naše ljudstvo? Povem jim, da se sliši in vidi velika nezadovoljnost pri slovenskih stariših zavoljo siljenega nemškega jezika otrokom, ki je napoti, da se popolnem ne učijo druzih, jim za vsakdanje življenje potrebnih naukov v domačem jeziku. Veliko očetov in mater milo o tem toži in premišljuje, kako pomoč najti zoper to postransko skovano zvijačo. Če pa kdo nadučitelja ali šolskega predstojnika za to reč kaj popraša, dobí odgovor, „da je to prišlo iz Ljubljane." Zdaj noče tukaj nobeden kriv biti tega, da se je v Ljubljani koledovalo za usiljenje tujega nauka v domačo šolo, ker vidi, da je to napaka. Vsaka reč je prav le na pravem mestu, — to je star pregovor; naj ima gospôda svojo, mi pošteni kmetje pa tudi svojo suknjo. Če ljubljanska gospôda noče se učiti našega deželnega slovenskega jezika, kaj nam sili nemščino, katere ne potrebujemo, ker imamo v svojem jeziku vse bukve spisane, ki so nam za omiko potrebne. Čemu tedaj šolsko mladino na kmetih vpregati v tujo galejo!

Iz Bizovika 2. sveč. (*Vabilo.*) Narodna naša čitalnica napravi prihodnjo nedeljo (9. dne t. m.) popoldne ob 4. uri pustno veselico s petjem, godbo in tombolo. Pri tej veselici razstavi čitalnica podobo gosp. dr. Jan. Bleiweisa, ki jo je lično izdelal podobar Zajec v Ljubljani. Udje ne plačajo ustopnine, neudje pa po 20 kr. K obilni udeležbi vabi bližnje in dalnje pa tudi druge goste

odbor.

Iz spodnje Šiške. — Prihodnjo nedeljo 9. dne t. m. napravi naša čitalnica Vodniku na čast slovesno besedo.

Iz Ljubljane. — V občnem zboru družbe kmetijske, katerega popis se začenja na prvi strani današnjega lista, so bili enoglasno za častne ude družbe kmetijske izvoljeni grof Jelačić, predsednik hrvatsko-slavonskega društva, grof Coronini, predsednik družbe kmetijske goriške in pa vitez Kalina Urbanov, c. k. deželni predsednik kranjski. — Častno priznanje je zbor izrekel gosp. Jan. Barletu, nadučitelju v Podzemelji za marljivo podučevanje šolske mladine v kmetijstvu in v kmetijstvo spadajočih prirodopisnih naukih, g. Matiju Deutschmanu, posestniku v gorenji Loki pa za umno sadje- in gozdorejo. — Za odbornike v centralni odbor so bili voljeni gosp. Jan. Murnik, tajnik kupčijske in obrtnijske zbornice, gosp. Luka Robič, deželni poslanec, in pa gosp. Jožef Jerič, predsednik čebelarskega društva.

— Sklep zadnjega deželnega zbora, da se kakor lani na korist deželnemu zakladu tudi za letošnje leto pobira 20 odstotkov priklade na direktne davke izvzemši

vojno priklado, 20 odstotkov pa tudi od vžitnine za vino, mošt in mesó, so od cesarja potrjeni, potrjen je pa tudi zborov sklep, da so plače učiteljev ljudskih šol oproščene deželnih priklad na dohodnino.

— Deželni glavar vitez dr. Kaltenegger se je 3. dne t. m. iz Dunaja povrnil zopet v Ljubljano.

— (*Po sklepu deželnega odbora 4. dne t. m.*) se nemudoma razpišejo še ostala dela za norišnico na Studencu, namreč: a) mizarska dela, proračunana na 10.000 gold., b) ključarska dela, prevdarjena na 9000 gold., c) steklarska s 1500 gold. in d) barvarska dela s 1300 gold.

— Zbornica trgovska in obertnijska je v zadnji seji zopet izvolila gosp. Aleksandra Dreo-ta za svojega predsednika, gospoda Kar. Lukmana za podpredsednika.

— (*Veselo naznanilo in vljudna prošnja.*) Vodstvo one velike dobrodelne loterije, katere dohodki so, kakor so v 3. listu „Novice" poročale, namenjeni ljubljanski hiralnici in dekliški sirotišnici, je v stanu, danes uže kaj več naznaniti o napredku te loterije. Poleg dragocenih v našem listu uže navedenih 2 dobitkov, ki ju je presvitli cesar daroval v vrednosti 400 gold. in 100 gold. za nakup srečk, in poleg dobitka, v vrednosti 50 gold. od presvitle cesarice darovanega, je vodstvu došlo ali mu je zagotovljeno lepo število dobitkov, med katerimi naj imenujemo najodličnejše, ki so: podoba sv. Vincenca v zlatem okviru, 200 gold. vredna, — mašni svilni plašč, vreden 150 gold., — velika fisharmonika, — zlata žepna ura, vredna 60 gold., in več druzih zlatih in srebernih lepotij, slik in druzih lepih reči za vsakdanjo rabo. Zanimalo bode deležnike zvedeti, da je med dobitki tudi lep, dveleten junec švicarskega plemena, 150 gold. vreden, in krasna triletna kobila hrvatskega plemena, 200 gold. vredna. Dozdaj vodstvu darovanih dobitkov vrednost znaša okoli 2000 gold. — Dobrotniki tudi pridno nakupujejo cele vrste (serije) srečk in jih je uže oddanih 400. Ker pa loterija v vsem skupaj ima 800 serij, vsaka serija s 125 srečkami pa mora dobiti en veliki in en manjši dobitek, zato je še 800 večih in 2400 manjših dobitkov treba. Da jih vodstvo dobi, se obrača do dobrotnikov s prisrčno prošnjo, naj mu jih darujejo. Imena njih bodo kmalu hvaležno razglašena. Druge dobrotnike pa prosi, naj, kolikor morejo nakupijo srečk, da bode loterijni dohodek tako zdaten, da obe milodarni napravi (sirotišnica in hiralnica) se rešite dolgov. — Konečno dostavlja vodstvo še to, da na priporočilo takih ljudomilih osob, občin, fabrik in drugih zavodov, ki bodo dejansko podpirali to loterijo, se bode v sicer enacih razmerah vodstvo posebno oziralo, kedar bo za to šlo, kakega neozdravljivega bolnika ali kako ubogo siroto spraviti v hiralnico ali dekliško sirotišnico. — Naj bi tedaj ta ponovljeni poziv našel po deželi tisti odmev, ki ga zasluži revščina neozdravljenih bolnikov in zapuščenih sirot!

— (*Tarifa za goveje meso v Ljubljani naj se odpravi*), smo rekli v našem listu od 22. januarja. Kakor slišimo, se s tem našim mnenjem vjema tukajšnja trgovska in obrtnijska zbornica, ki je v seji 31. jan. sklenila mestnemu magistratu odpravo tarifovanja nasvetovati. Ker pride ta stvar v obravnavo mestnemu odboru, naj važno vprašanje: ali je tarifovanje govejega mesá petrebno ali ne? nekoliko pretresemo.

Če se uže iz stališča svobodnega obrtniškega gibanja ne dá zagovarjati, da se mesarjem še tarifa določuje, ko se peki že davno svobodno gibljejo, imamo mi, ki se ne štejemo v vrsto današnjih liberalcev, drugih razlogov dovolj, po katerih zagovarjamo odpravo tarifovanja. Poglejmo, na kateri podlagi je mestni magistrat določeval ceno govejega mesa? Okrajni glavarji mu mesec za mesecem pošiljajo iz dežele ceno goveje živine. Kancelist, ki ima v okrajnem glavarstvu nálog, vsak mesec pozvedovati govejo ceno, zapiše brez mnogostranskega pozvedovanja, kar mu ta ali uni pové, in poroča potem magistratu v Ljubljano. Da se ti gospodje ne brigajo preveč za to, ali je pozvedba resnična ali ne, ali da marsikteri mesec le prepisujejo težo goved in njihovo ceno iz zapisnika prejšnjega meseca, o tem prepričati se je imel magistrat uže prilike dovolj. Na takih resničnih ali neresničnih podlogah določuje magistrat tarifo mesa in po tej tarifi ga mora mesar prodajati, če ne, ga zadene kazen. Res vidimo tudi v mesnicah pri mesarjih tarifo na kljuki viseti, — mesar pa vendar meso prodaja, kakor mu je ljubo. Mesarji se tedaj tarife ne držijo, tudi držati ne morejo, ker ni pravična. Se li pa ljudstvo, ki mesó kupuje, drži tarife? Tudi ne! Gospodinje ali kuharice zahtevajo pogostoma od mesarja posebne kosove („mulprata", „ertelc", „kaiserfleiš" itd.) brez priklade. Ali sme mesar zdaj reči, da jim izbranega kosa ne dá? Mislimo, da ne. In ali mima ljudstvo pravice, si kupiti mesá po svoji volji? Mislimo, da jo ima. V vseh teh po ožajih je tedaj tarifa le na papirji. Da mesar za izbrano boljše mesó zahteva višo ceno, je čisto naravno, in kdor si izbira, tudi čez tarifo plača. Kaj pa potem z ostalim slabejim mesom in priklado? Revno ljudstvo ga dobi, pa ne po najnižji ceni, ampak po srednji ceni, vsaj mesar za boljše mesó ni toliko dobil, da bi mogel slabeje meso in priklado prav dober kup prodajati. Po takem revniše ljudstvo bogatinom plačuje bolje meso, ono mora pa neprimerno ceno plačevati za slabeje blago. Ko bi predpisane tarife ne bilo, bi mesar najbolje meso in brez priklade po viši, slabeje pa po prav nizki ceni prodajati mogel. Ni zato tudi čuda, da mesarjem zmirom boljega mesá zmanjkuje, slabejega pa ostaja. Vsega tega je predpisana tarifa kriva. — Vemo, da se nam bode tú ali tam ugovarjalo: če magistrat ne bi mesarjem določeval cene mesá, bo pa mesó dražje. Ta ugovor ne veljá, kajti v Ljubljani niso le trije ali štirje mesarji, ampak 20 jih je, in vsak izmed njih dobro vé, če bode ceno prenapel, da ne bode kupcev imel. Konkurenca je tudi tú najbolje sredstvo poštene svobodne kupčije.

— (*Svečnični veselici*) narodne naše čitalnice na čast bi lahko, ko bi „Novice" prostora obilno imele, napisali obširno poročilo; takó pa le na kratko rečemo, da „beseda" in bal povzdignila sta to veselico v vrsto najprijetniših večerov čitalničnih. Naš pevski zbor pod vodstvom vrlega pevovodja gosp. Valente je na občno pohvalo izvršil svoje naloge; gosp. Medenov krasni glas je nocoj pel ko zvon lepó, in gospodična Zetinovičeva je zopet pokazala izvrstno svojo izurjenost na glasoviru. Kakor je tedaj Euterpa po vse zadovoljna bila s prvim delom nocojšnje zabave, tako je vesela bila Terpsihora z drugim delom, kateremu vodja sta bila gg. Juvančič in Stegnar, ponosna na to, da blizo 40 ličnih parov je nevtrudljivo se sukalo do pozne noči. Telegram hrvatskih rodoljubov z Dunaja je pozdravljal skupščino, jako veselo prijetnega večera. Je bil pa tudi gosp. blagajnik tako vesel, kakor skupščina v dvorani? „Er zählte die Häupter seiner Lieben und sieh! es fehlte manches theuere Haupt" — pravi nemški pesnik. Al te pesmi nočemo dalje popevati, da nas ne vpraša kdo: čemu „narodni dom"?

— (*Likvidacijski odbor banke „Slovenije"*) nam na vprašanje v 3. listu „Novic" objavlja, da je v eni svojih zadnjih sej sklenil sklicati občni zbor delničarjev, kjer jim bode najugodnejša prilika dana, zvedeti vse, kar se jim potrebno zdi. — Ko bi, kakor slišimo, nekateri delničarji ne odlašali z lepo vplačati to, kar so

vplačati dolžni in bodo po tožbi plačati morali, bila bi cela likvidacija uže davno pri kraji; tako pa likvidacijski odbor po navadni dolgi poti tožeb išče denarja, s katerimi le počasi poplačuje svoje dolgove zavarovancem in drugim. Od tod neki izhaja vsa ovira, da likvidacija res po polževem napreduje in se škoda godi delničarjem, ki so uže davno — če tudi s kislim obrazom — vplačali, kar so pravilno plačati morali. Namesto da bi bila likvidacija hitro izmotana in bi delničarji potem še kako povračilo svojega doplačanja dobili, ker banka „Slovenija“ menda ni popolno na kantu, kakor bi nemčurji radi imeli, se zateza stvar „ad calendas graecas“ brez krivde likvidacijskega odbora. Mi nismo bili in nismo pravdniki likvidacijskega odbora, al sama pamet nam uže todá, če nima, da bi poplačal, kar poplačati ima, potrosi vsak dan po nepotrebnem denarja, ker pisarne ne more zapreti.

— (*Pozor mestjani!*) Mestni magistrat naznanja, da bo zapisnik volilcev za nove volitve za letošnje leto v ekspeditu skozi štiri tedne na pregled ležal. Vsak za volitev opravičeni ima pravico, zoper ta zapisnik, ako meni, da je kdo, ki nima volilne pravice, vpisan, ali kdo, ki ima pravico, izpuščen ali ne v pravi volilni razred uvrsten, reklamirati. Ta reklamacija mora pa do 28. svečana t. l. magistratu ustmeno ali pismeno gotovo predložena biti; pozneje reklamacije ne veljajo več.

— (*Znamenje časa!*) Danes se je vitez Vistenеck pismeno odpovedal deželnemu poslanstvu.

— 5. list dunajskega političnega časnika „Der Osten“ obsega mnogo zanimive tvarine, namreč: Politische Uebersicht. — Massregeln gegen die Pest. — Die Demission Mac Mahons. — Aus der Heimat der Pest. — Ein Veteran aus dem Jahre 1848. — Aus Bosnien. Aus Jassy. — Aus Bukarest. — Aus Czernowitz etc. — Die gleichzeitig ausgegebene Nummer der illustrirten Unterhaltungs-Beilage „Das Lesestübchen“ enthält: Der Forstmeister von Hohenerbfeld, Kriminalnovelle. — Auf Numea, Erzählung. — Der Adjutant des Königs, historischer Roman. — Wiedergefunden, Erzählung. — Aus dem Thierleben im brasilianischen Urwald. — Humoristisches. — Bilderräthsel etc. etc. — Von den zahlreichen Illustrationen seien erwähnt: Die Thomaskirche in Strassburg. — Auf Sumatra. — Er hat sie verlassen. — Aus dem Circus. I und II. — Brasilianischer Urwald. — Lauernde Hauskatzen. — Theaterstudien. — Humoristisches. — Der „Osten“ sammt „Lesestübchen“ kostet vierteljährig blos 1 gold. 50 kr.

Zastavica s številkami.

Kako se dá 45 od 45 odšteti (subtrahirati) tako, da ostane 45?

(Kdor je uganjko bral v „K. Volksst.“, jo vé; kdor je ni, naj jo ugane.)

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Novega ministerstva še nimamo, al podoba je, da ga kmalu dobimo, in po objavah časnika „Deutsche Zeit.“ tako, po katerem se ima premeniti tudi dosedanja nesrečna vladna sistema. Ta časnik hoče iz gotovih virov vediti, da se sostave novega ministerstva udeležuje načelnik cesarjeve pisarnice gosp. Braun, to je, tisti mož, ki je sodeloval tudi takrat, ko je grof Hohenwart postal mininisterstva predsednik. Gotovo je neki, da dozdaj gospodujoča „ustavoverska“ stranka, ki si je uže sama na svoj grob zasadila tri †††, ne vživa več zaupanja na najvišem mestu in da naloga novega ministerstva bode, ustanoviti avstrijsko stranko, ki bode pravična vsem narodom pod krono habsburško in na katero se vlada bode môgla tudi upirati, kedar pride vnanja politika v obravnavo državni zbornici, ki ima biti priljubljena hiša vsem narodom avstrijskim. Če se ta novica vresniči, bode resnica postalo nekdanje geslo ministra Belcredija, ki se je na radost vsem lojalnim Avstrijanom oklicalo s tehtnimi besedami: „prosta je pot“. Da je ta novica hudo potrla nemčurske ustavoverce, ki so se delali dozdaj, kakor da bi bila ustava le njih posestvo, razume se samo po sebi. Čakajmo tedaj, ali se nam na političnem podnebji res prikaže „danica boljših časov“!

— Zbornica poslancev je 4. dne t. m. odložila vse predmete, katere ima obravnati, dokler ne bode imenovano novo ministerstvo. Ne ve se tedaj, kedaj bode prihodnja seja.

— Zbornica gospôska morebiti danes v razpravo vzame in dovrši berlinsko pogodbo; verjetno je, da sprejme predlog dotičnega odbora, ki nasvetuje: „Berlinski pogodbi podeljuje se ustavno privoljenje.“ — S tem sklepom bo važna stvar rešena — in ž njo se pričakuje imenovanje novega ministerstva, ki ima krono in narode rešiti ustavoverčnega gospodstva, ki je toliko nesrečo nakopalo Avstriji.

— Ministerstva predsednik knez Auersperg je tolažljivo poročal o kugi v Rusiji, zoper katero so ostre naredbe vpeljane.

Francosko. Iz Pariza. — Kar se je zgodilo tù 30. dne u. m., je pomenljivo za ves svet. Leta 1873. izvoljeni načelnik republikanske vlade, general MacMahon, mož velikega zaupanja in zmernega značaja, se je, ker ni hotel v vsem plesati po goslih nemirnega skrajnega levičnjaka Gambetta, odpovedal vladarstvu. Po nasvetu Gambettovem je bil na njega mesto izvoljen bivši predsednik državnega zbora in republikanec z dušo in telesom Grevy. Volitev se je gladko izvršila in Francozje so danes še lepo mirni, — al kaj bode prihodnost prinesla, to vé le On, ki ljudstvom veliko pratiko piše. Da brez novih prekucij ne bode, se je zeló bati.

Iz Zagreba. — Gosp. Matija Mrazović, mož velikih in mnogoletnih zaslug za domovino našo, je enoglasno voljen za načelnika gradskega (po naše župana mestnega.) Vsi mestjani so to izvolitev sprejeli z navdušeno radostjo. (Tudi mi iz Ljubljane mu kličemo: slava!) Sijajin je bil, kakor „Obzor“ poroča, včerajšnji vseučiliščini bal, na katerem je bil pričujoč tudi baron Filipović.

Iz Turčije. — Vlada je Črnogorcem 8. dne t. m. izročila Spuž, Zabljak in Podgorico. Črnogorci po takem zapustijo turško zemljo, ki so jo dozdaj posedali.

Žitna cena

v Ljubljani 1. februarija 1879.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 6 fl. 50. — banaške 8 fl. 43. — turšice 4 fl. 60. — soršice 6 fl. 80. — rži 4 fl. 34. — jemena 5 fl. 63. — prosa 7 fl. 5. — ajde 4 fl. 50. — ovsa 3 fl. 60 kr. — Krompir 3 fl. 21 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.